

Н. Б. Отрешко

Повсякденність

ПОВСЯКДЕННІСТЬ Поняття «П.» як дослідницький концепт у філософії та соціології використовують для аналізу і розуміння рутинних дій, звичок і взаємодій між людьми у життєвому просторі. Значний внесок у розуміння П. зробив американський соціолог А. Шютц у працях «Phenomenology of the Social World» («Феноменологія соціального світу», 1967) і («The Structures of the Life-World» («Структура світів життя», 1973; обидві — Еванстон), його концепція життєвого світу ґрунтується на феноменологічній філософії [Е. Гуссерля](#). Життєвий світ — суб'єктивний, нереклексивний та дотеоретичний фон повсякденного досвіду. Він охоплює прийняті як належне припущення, спільні значення та культурні норми, що формують розуміння світу. У П. індивіди живуть і діють у спільному життєвому світі, інтерсуб'єктивно сконструйованому через соціальні взаємодії. Життєвий світ містить запас знань, вірувань, цінностей і процедур, що спрямовують дії людей і формують їхню соціальну реальність. А. Шютц наголошував: життєвий світ П. не є статичною сутністю, а постійно створюється і підтримується через постійні взаємодії та спілкування. Люди беруть участь у процесі «типізації», коли вони класифікують та інтерпретують свій досвід на основі попередніх соціальних і культурних рамок. Завдяки цьому процесу індивіди приписують значення своєму оточенню, іншим і собі, створюючи соціальний порядок. Конструювання П. — процес формування, організації та тлумачення життя, за допомогою якого люди активно створюють і розуміють соціальну дійсність, взаємодіючи зі своїм оточенням, іншими людьми, культурними нормами та цінностями. Ритуали та рутини у П. допомагають стабілізувати та організувати дії людей. Вони надають структуру і порядок, сприяють певним нормам та очікуванням. Кожна людина має свою унікальну суб'єктивну перспективу і тлумачення П., активно інтерпретує свої та чужі дії, сприймає ситуації, приписує значення і надає смисл своєму оточенню. А. Шютц вивчав процеси взаємодії та спілкування у П., як люди сприймають інших, встановлюють контакт, обмінюються інформацією та спілкуються у різних соціальних контекстах. Американський соціолог П. Бергер і німецький соціолог Т. Лукманн у спільній праці «The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge» («Соціальна конструкція дійсності: трактат із соціології знання», 1991) проаналізували роль П. у формуванні соціальної дійсності. У цій концепції П. є умовною реальністю, де люди домовляються про спільні значення, норми, цінності та смисли, виконують різні соціальні ролі у П., що впливають на їхні дії, взаємодію

та сприйняття світу. П. Бергер і Т. Лукманн акцентували увагу на тому, як люди надають значення та тлумачать повсякденні ситуації; вони вважали, що сенс П. конструюється завдяки соціальним взаємодіям та спільним інтерпретаціям подій. У сучасних підходах П. є предметом дослідження для *феноменологічної соціології* та екзистенціальної соціології. Феноменологічна соціологія має на меті розкрити глибинні значення, мотивацію та суб'єктивні прояви, привнесені людьми у свої соціальні взаємодії. *Соціологія повсякденного життя* досліджує, як на повсякденні практики (прийом їжі, робота, відпочинок, домашні розпорядки тощо) впливають соціальні структури, культурні норми та індивідуальна свобода волі, аналізуючи, як ці практики сприяють відтворенню соціального порядку, формуванню ідентичностей та створенню сенсу рутинних дій. Дослідники, які акцентують увагу на екзистенціальній та критичній перспективах П., трактують її як місце влади, панування та опору. З їхнього погляду, соціальні структури, нерівність та ідеологічні сили формують досвід індивідів і обмежують їхній вибір у П. Вони досліджують, як індивіди постають перед екзистенційними дилемами, приймають рішення та мають рішучість чинити опір гнітючим соціальним умовам П.

Рекомендована література

1. Explorations of the Life-World Continuing Dialogues with Alfred Schutz. Dordrecht, 2005.

Бібліографічний опис:

Повсякденність / Н. Б. Отрешко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-879747>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).